

בשיגור המתנה, **אני נותן לך לפי טובת הנאה**, שהכירו לי טובה, שהיה לי בהן —

אם **נאנסו** הכלים **בהליכה**, כאשר הוליכן לבית חמיו — **חייב** החתן לשלם דמיהם, שהיות ובשעה שמולכס החתן להיות חמיו כל ההנאה שלו היא, הרי הוא חייב באונסים.

אך אם לא קיבלו את הכלים בבית חמיו, ונאנסו בשעת חזרה למוכר — **פטור, מפני** שעתה אין כל הנאה שלו.

שהרי מעתה, אין לו בהם שימוש, כי הוברר שאין מקבלים אותם בבית חמיו.

ודינו בזמן החזרת הכלים **הוא כנושא שכר**, שחייב בגניבה ואבידה בשכר זה שנהנה מהכרת הטוב שהכירו לו בית חמיו על שיגור הכלים.

ועתה מביאה הגמרא מעשה, **בהחוא ספסירא**, סרסור המתווך בהמות בין המוכרים לקונים, **דשקל חמרא**, שלקח חמור כדי לזבוני למוכרו עבור בעליו, **ולא איזבן**.

בהדי דהדר, כאשר עמד הסרסור להחזיר את החמור לבעליו, **איתנים חמרא**.

חייביה רב נחמן לסרסור לשלומי דמיו לבעליו.

איתיביה רבא לרב נחמן מהברייתא ששינו כאן:

נאנסו בהליכה — חייב, בחזרה — פטור!

להם, שהרי הוא זה שנהנה במכירת המקח ולא הקונים, והוא אסר בנדרו את הנאתם ממנו, וכאן אין הקונים נהנים ממנו!

ומשינן: רישא מדברת בזבינא דרמי על אפיה. (7)

ואילו **סיפא** מדובר בה **זבינא חריפא**, שהסחורה נדרשת, והנאת הלוקח היא לקנותה.

ומקשינן: **אי חכי**, שמדובר בסיפא בזבינא חריפא, תיקשי, מדוע המדיר, האוסר את הנאתו עליהם, לוקח מהם **בפחות** כדי שלא יהנו ממנו כאשר הם מוכרים לו? והרי בזבינא חריפא הנאת המקח היא של הקונה ולא של המוכר, ואם כן כשמוכרים לו הישראלים והוא הקונה — **אפילו שוה בשוה** יהיה מותר להם למכור לו, שהרי הוא זה שנהנה ולא הם?!

ומשינן: **אלא, מתניתין** מדובר בה **זבינא מיצעא**. שהנאת המוכר והקונה שוים בה.

ואילו **דשמואל** מדובר **בזבינא חריפא**.

תניא כותיה דשמואל:

חתן מאורס, הלוקח כלים מן התגר, כדי לשגרן כמתנה לבית חמיו.

ואמר לו החתן לתגר: אם מקבלין אותן ממני בבית חמי, שמתאימה להם מתנה זו, **אני נותן לך דמיהם**.

ואם לאו, אחזירם לך. ובתמורה לשימוש שעשיתי בהם, שהראתי להם את רצוני

7. ועדיין אין זה מתרץ את הקושיה שהקשתה הגמרא מדוע ברישא צריך לקחת ביותר ולא שוה בשוה.

אמר ליה רב נחמן לרבא: חזרה דפפסירא — הולכה היא נחשבת!

הואיל דאילו משכח לזבוני, אם היה הסרסור מוצא קונה שיקנה את החמור, הרי אפילו היה מוצא את הקונה אבבא דביתהו, על שער ביתו של המוכר, מי לא מזבין ליה? האם לא היה מוכרו אז?

ומכאן ראייה, שכל זמן שלא החזיר הסרסור את הבהמה הוא נחשב כסרסור המוליך את הבהמה למכור, וכיון שכל ההנאה היא שלו, הרי הוא חייב באונסיה.

מתניתין:

האומר: קונם שאני נהנה לערלים — מותר בערלי ישראל, כי אף על פי שיש להם ערלה הם אינם נקראים "ערלים", ואכור אפילו במולי עובדי כוכבים, כי אף על פי שהם נימולים, שמם הוא "ערלים".

ואם אמר: קונם שאני נהנה למולים — אסור הוא אפילו בערלי ישראל, כיון שגם הם נקראים מולים, ומותר במולי עובדי כוכבים.

לפי שאין הערלה קרויה אלא לשם עובדי כוכבים, אפילו לאותם שהם מולים.

שנאמר [ירמיהו ט] "כי כל הגוים ערלים, אפילו הנימולים.

ואילו כל בית ישראל — ערלי לב הם [כאילו מכסה שכבת ערלה את לבם מלשמוע את דבר ה']".

וכן הוא אומר בספר שמואל א [יז לו], שאמר דוד על גלית: "והיה הפלשתי הערל

הזה". הרי שקראו דוד ערל, אף על גב שלא ידע בודאות שלא נימול או שנולד מהול.

וכן הוא אומר [שמואל ב א] "פן תשמחנה בנות פלשתים פן תעלוזנה בנות הערלים". ובתוך עם שלם מצויים כמה מולים, ובכל זאת קרא הכתוב לכולם ערלים.

רבי אלעזר בן עזריה אומר: מאוסה היא הערלה — שנתגנו בה רשעים, שנאמר "כי כל הגוים ערלים".

רבי ישמעאל אומר: גדולה היא מילה — שנכרתו עליה, שנאמרו בפרשת מילה, שלש עשרה פעם "בריתות".

רבי יוסי אומר: גדולה מילה — שדוחה את השבת, החמורה.

רבי יהושע בן קרחה אומר: גדולה מילה — שלא "נתלה" לו, שלא המתנינו למשה הצדיק עליה, על העיכוב בעשייתה, אפילו לא מלא שעה. וכפי שיבואר בגמרא.

רבי נחמיה אומר: גדולה מילה שדוחה את הנגעים. שמלים את התינוק אפילו אם יש נגע צרעת במקום המילה, והתורה אסרה את הורדת הנגע מהמצורע שלא במקום מצות מילה.

רבי אומר: גדולה מילה — שכל המצות שעישה אברהם אבינו לא נקרא "שלם" עד שמל את עצמו.

שנאמר [בראשית יז] "התהלך לפני במצות מילה, והיה בכך תמים "שלם".

דבר אחר: גדולה מילה — שאלמלא היא, לא ברא הקב"ה את עולמו.

שנאמר [בראשית לד] "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים", וגומר. ומשמע מכאן שלפחות שלשה ימים יש סבל מהמילה.

ואם אמול ואשהא שלשה ימים עד שיתרפא מקום המילה —

הרי הקב"ה אמר לי [שמות ד] "לך שוב מצרים!"

אלא, אם כן, מפני מה נענש משה?

מפני שכאשר הגיעו למלון בדרך, נתעסק לב-א משה רבנו בסידור עניני המלון תחלה, ולא מל מיד את בנו.

שנאמר [שמות ד כד] "ויהי בדרך — במלון, ויפגשהו ה', ויבקש המיתו".

הרי שחייב המיתה היה על עיסוקו של משה בענין המלון.⁽¹⁾

שנאמר [ירמיהו לג] "כה אמר ה': אם לא בריתי יומם ולילה — חקות שמים וארץ לא שמתיו".

גמרא:

תניא, רבי יהושע בן קרחה אומר: גדולה מילה — שכל זכויות שעשה משה רבינו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה.

שנאמר [שמות ד] "ויפגשהו ה', ויבקש המיתו".

אמר רבי: חס ושלום לומר שמשה רבינו נתרשל מן המילה.

אלא כך אמר משה: אם אמול עתה את בני, ואצא לדרך לאחר שנימול —

סבנה היא לו שלשה ימים.⁽¹⁾

והשני, יש צורך בהיתר של פיקוח נפש מכח הפסוק רק בנוגע למצוותיו של האדם עצמו. אך כאן היה משה מקיים את המצוה, ואילו התינוק היה נהרג, ובמצב שכזה אין צורך בלימוד מהפסוק "וחי בהם", כדי לומר שאי אפשר לו לאדם להרוג אדם אחר כדי שהוא יקיים מצוה.

1. ונאמרו בדברי רבותינו כמה ביאורים, מדוע התחייב משה רבנו בעונש מיתה על התעכבותו בקיום מצות מילה.

לפי המהרש"א, היה חיובו מדין בן נח, החייב מיתה על אי קיום אחת ממצוותיו, וזרעו של אברהם היו מצווים במצות מילה, וחיוכם היה במצוה זו היה כדין בני נח, בנוסף לשבע המצוות האחרות שמצווים בהם שאר בני נח.

אלא שענין זה, הוא נידון בדברי האחרונים [עיין בהרחבה בפרשת דרכים, בשני הסימנים

1. בספר פרשת דרכים [פרק א] הביא את הקושיה מדוע לא מל משה מיד? והרי ההיתר של "וחי בהם", האומר שפיקוח נפש דוחה את כל התורה נאמר רק בישראל, לאחר מתן תורה, ואילו כאן היה זה לפני מתן תורה, בשעה שכבר היתה לבני ישראל מצות מילה, מימות אברהם אבינו, ואם כן, היה חייב משה למול אותו מיד, ולצאת מיד לדרך עקב ציווי ה', מבלי להתחשב בסכנת התינוק!

ותירץ זאת הפרשת דרכים בשני אופנים.

האחד, שלא נאמר בבני נח שאין להם את ההיתר של פיקוח נפש הנלמד מ"וחי בהם", אלא במקום שאחרים נוטלים את נפשם, ולא במקום שהם עצמם נאלצים ליטול את הנפש. כי לעומת מצות מילה יש פה איסור רציחה, שגם עליה הצטוו בני נח, וכיצד היה יכול משה למול בשעה שיש צד שהוא רוצח בנך את בנו.